

Стеченко О.В.,

доцент кафедри біоорганічної та біологічної хімії
Національного медичного університету імені О.О. Богомольця,
кандидат хімічних наук, доцент,
stechenkoov88@gmail.com

ORCID iD 0000-0001-7899-0153

ПЕРЕХІД ВІД МОДУЛЬНОЇ ДО СЕСІЙНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ПЕРШИЙ ДОСВІД НМУ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

У статті розглянуто перший досвід переходу Національного медичного університету імені О.О. Богомольця від модульної до сесійної форми організації освітнього процесу за Європейською кредитно-трансферною системою (ЄКТС). Надано переконливі свідчення позитивного впливу організаційних змін на якісні показники навчання, зокрема якість успішності, абсолютну успішність та кількість академічних боргів.

На прикладі статистичних даних за результатами 2017/2018 навчального року показано, що впровадження сесійної форми організації навчання за розробленим в Університеті механізмом суттєво покращило показники абсолютної успішності, якості успішності всього контингенту студентів першого курсу та середній бал першокурсників контрактної форми навчання. Зазначена трансформація організації навчання стала важливим та ефективним інструментом підвищення якості надання освітніх послуг відповідно до соціального запиту сьогодення.

Ключові слова: *екзаменаційні сесії, організація освітнього процесу, управління якістю освіти, якість навчання.*

© Стеченко О.В., 2019

Вступ. Законом України «Про вищу освіту» (2014) освітній процес визначається як «інтелектуальна, творча діяльність в сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно-розвиненої особистості» (розділ IX, ст. 47). За І.О. Степанець (2014), система науково-методичної роботи спрямована на «розвиток, оцінювання та проектування навчально-виховного процесу; задоволення професійних інтересів науково-педагогічних працівників у підвищенні кваліфікації та програмування результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів» (с. 335). Тож проектування освітнього процесу повинно мати на меті підвищення показників, які якісно та кількісно описують результати навчання студентів. Кожен заклад вищої освіти (ЗВО) розвиває свою систему науково-методичних та педагогічних засобів як інструментарій до забезпечення відповідності результатів освітнього процесу

цілям та вимогам стандартів та освітніх програм. І хоча Закон України «Про вищу освіту» у 2014 році визнав автономію ЗВО, в тому числі — у прийнятті рішень стосовно організації освітнього процесу, в реаліях вищої медичної освіти в Україні до 2015 року саме затверджений МОЗ України навчальний план визначав уніфіковану форму організації навчання, за якою були відсутні екзаменаційні сесії. І лише навчальний план з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю «Лікувальна справа», затверджений МОЗ України у 2015 році, фактично надав право вищим медичним навчальним закладам (ВМНЗ) самостійно обирати форму організації освітнього процесу, дотримуючись при цьому «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження ЄКТС» (МОЗ України, 15.04.2014). До 2017/2018 н. р. більшість ВМНЗ України перейшла з модульної на сесійну форму організації освітнього процесу, проте в сучасній науково-педагогічній літературі відсутні ґрунтовні аналітичні дані щодо результатів такого переходу, особливо — в контексті впливу

на результативність освітнього процесу. Тому пошуки підходів до науково-обґрунтованих і виважених змін організації освітнього процесу в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця розпочались з аналізу досвіду колег під час науково-практичних конференцій з вищої медичної освіти України 2016 та 2017 років, та з обговорення проекту змін в експертному середовищі з залученням усіх категорій учасників освітнього процесу в Університеті в рамках існуючої системи управління якістю.

З моменту розробки та введення в дію в НМУ імені О.О. Богомольця у 2015 році документованої системи управління якістю відповідно до стандартів ISO 9001:2015, університетська спільнота неухильно керується у своїй діяльності принципами TQM (Total Quality Management) (Батечко, 2017, с. 156). Адміністрація та структурні підрозділи аналізують стан справ та розробляють нові системи заходів, впровадження яких сприяє постійному вдосконаленню (Стеченко, 2015, с. 259), що, безумовно, просуватиме Університет на міжнародному ринку та збільшуватиме рівень задоволеності здобувачів освіти та суспільства якістю надання освітніх послуг. Практики постійного вдосконалення віддзеркалюють вектори змін у вищій медичній освіті України, які, в загальному підсумку, допоможуть її синхронізувати з європейським та світовим освітнім середовищем у повній відповідності до «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» та останніх рекомендацій Паризького комюніке 2018 року. Організація освітнього процесу — це один з найпотужніших інструментів, використання та тонке налаштування якого безпосередньо відображається на інтегруючих результатах діяльності будь-якого закладу вищої освіти (Сафонов, 2018, с. 50). Тому, враховуючи дванадцятирічний досвід роботи за ЄКТС (за відсутності екзаменаційних сесій та іспитів), а також нові виклики у сфері підготовки фахівців галузі знань 22 «Охорона здоров'я», та усвідомлюючи глибину відповідальності за результати змін, в НМУ імені О.О. Богомольця в 2017/2018 н. р. було розпочато перехід на сесійну форму організації освітнього процесу.

Мета статті — на основі досвіду НМУ імені О.О. Богомольця проаналізувати результати переходу на сесійну форму організації освітнього процесу за ЄКТС у 2017/2018 н. р. з точки зору впливу на якісні показники навчання студентів, та з'ясувати ефективність змін в ор-

ганізації освітнього процесу як одного з провідних інструментів формування культури якості освіти.

Недоліки організації освітнього процесу за модульною системою ЄКТС. Основні здобутки впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на теренах вищої медичної освіти України вже висвітлювались (Москаленко, Яворовський та інші, 2011, с. 9), тож зупинимось лише на її негативних особливостях. По-перше, відсутність екзаменаційних сесій та складання підсумкового контролю (ПМК) з кожного модуля на останньому практичному занятті призводили до співпадіння термінів завершення різних дисциплін в часі і, як наслідок, до необхідності складати ПМК з декількох дисциплін впродовж одного тижня, а інколи — одного дня. За умови відсутності часу на підготовку до ПМК, вільного від інших занять, про якість складання підсумкового контролю можна було говорити лише умовно. Не в останню чергу зниження якості та глибини опанування багатьох великих за обсягом (кількістю кредитів) та тривалістю вивчення навчальних дисциплін спричинялось поділом їх на декілька модулів, матеріал яких складався студентами окремо, без проведення остаточного узагальнення й переосмислення, як це передбачається при підготовці до складання іспитів. Цей недолік щодо синтезу інформації студентами не могли повною мірою нівелювати спроби науково-педагогічних колективів кафедр конструювати матеріал модулів за принципом «від простого до складного».

По-друге, успішність навчання залежала від відсутності пропусків занять та незадовільних поточних оцінок лише на момент завершення вивчення дисципліни. Проте, у випадку тривалого вивчення дисциплін впродовж декількох семестрів, допускалось перескладання таких академічних боргів пізніше, чим студенти, пристосовуючись до форми навчання за модульною системою, все ширше користувались, охоче «задаваючи» академічні борги. А відтак — порушувалась послідовність засвоєння тем, понять, руйнувалась логіка опанування навчальних дисциплін для значної когорти студентів. Велика кількість пропусків навчальних занять та значний відсоток студентів, які мали академічну заборгованість впродовж навчального року, мимовільне толерування наявності академічних боргів з боку всіх учасників освітнього процесу зрештою стали вагомою перешкодою удосконалення рівня підготовки студентів в Університеті. Але, як зазначає

К. Хоменко (2015), зниження якості підготовки фахівців разом з консерватизмом у застосуванні сучасних технологій та нездатність задовольнити вимоги суспільства є суттєвими недоліками вищої медичної освіти в Україні в цілому (с. 228).

НМУ імені О.О. Богомольця, впровадивши з 2015 року систему управління якістю згідно вимог частини 1 «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2005), статті 16 розділу V Закону України «Про вищу освіту» (2014) та стандартів ISO, системно розгортав основні напрями Стратегії розвитку з усвідомленням соціальної відповідальності за рівень підготовки фахівців практичної галузі охорони здоров'я. Таким чином, мова йшла про необхідність формування культури якості в університетському освітньому середовищі, європейський контекст концепції якої описано І. Соколовою (Соколова І., 2017, с. 146). На думку І. Соколової, культура якості ґрунтується на двох основних елементах: психологічному та менеджерському. Перший елемент передбачає створення набору спільних цінностей, переконань, очікувань та зобов'язань по відношенню до якості шляхом залучення всіх учасників освітнього процесу до обговорення та впровадження змін. Другий елемент є суто управлінським та чітко втілює розроблені шляхи трансформації процесів в Університеті на основі постійного комплексного та системного підходу.

Аналіз досвіду кращих європейських та світових вищих медичних закладів освіти передував розробці університетського плану змін в організації навчання майбутніх лікарів. Вивчаючи діяльність медичних університетів Австрії, Г. Кліщ (2014) дійшла висновку, що урізноманітнення використаних форм організації навчання «відповідно цілей та змісту підготовки лікарів дає студентам змогу комплексно розв'язувати завдання з навчальної і наукової роботи», а також дозволяє забезпечувати високий рівень ефективності системи вищої медичної освіти (Кліщ Г., с. 58). В той же час, порівняння систем медичної освіти в Німеччині та США, які мають давню традицію досконалості (Zavin, Jubbal, Noe, Gansbacher, 2017, p. 2), свідчить, що, попри значну їх відмінність щодо централізації керування, розробки навчальних планів та політики відбору абітурієнтів, спільними є засоби контролю якості: внутрішні та зовнішні іспити, тестові екзамени та перевірка опанування клінічних навичок. М. Огастін (2014) наводить переконливі дані, які свідчать

на користь методики навчання в системі вищої медичної освіти (ВМО), заснованій на ефективності тестування, активного використання його даних при підготовці та повторного тестування через певний інтервал часу (Augustin, 2014, p. 212). Узагальнюючи досвід систем ВМО за кордоном, та враховуючи необхідність внесення змін, заснованих на удосконаленні різновидів контролю якості як невід'ємної частини процесу навчання, було переосмислено підходи до організації навчального процесу в НМУ імені О.О. Богомольця.

Запровадження змін форми організації навчального процесу. З метою підвищення якості підготовки фахівців галузі знань 22 «Охорона здоров'я» в Університеті в 2017/2018 н. р. було здійснено перехід на сесійну форму організації навчання студентів першого курсу всіх факультетів. Такий крок був регламентований рішенням Вченої ради, закріплений відповідним наказом та знайшов відображення в змінах до Положення про організацію навчального процесу Університету. Відповідно до особливостей організації навчання студентів 1-го курсу було внесено зміни до навчально-методичних комплексів дисциплін, після чого був здійснений внутрішній аудит розроблених кафедрами матеріалів.

Основні напрями трансформування навчальних програм стосувались:

- а) запровадження зимової та літньої екзаменаційних сесій;
- б) обґрунтованого та виваженого вибору форми кінцевого контролю з кожної навчальної дисципліни (у вигляді комісійного іспиту, підсумкового контролю або диференційного заліку) з урахуванням компетентнісного підходу;
- в) введення проміжного (семестрового) контролю з дисциплін, вивчення яких триває більше одного семестру, у формі перевідного заліку (атестації).

Таким чином, на рівні університетського менеджменту закладались основи для послідовних змін як у відповідальності кафедр за розробку якісніших навчально-методичних матеріалів та удосконалення підготовки здобувачів освіти, так і в рівні відповідальності студентів за результати навчання.

За новою концепцією організації навчання першокурсників вже не було підґрунтя для толерування академічної заборгованості, оскільки семестровий (проміжний) контроль у вигляді атестації (перевідного заліку) з довготривалих дисциплін передбачав відсутність невідпрацьованих пропусків занять чи незадовільних оцінок. Небажаність отримання неза-

довільних оцінок закладена на інституційному рівні, а розвиток ширшого спектру кінцевих форм контролю сприяє більш гнучкому пристосуванню студентів до здійснення основних завдань їх подальшої професійної діяльності та формує гарні навички тайм-менеджменту майбутніх лікарів.

Введення екзаменаційних сесій дозволяє виокремити час для узагальнення, переосмислення навчального матеріалу. А складання екзаменаційної комісії іспитів як основного способу рубіжного контролю (Беленічев та ін., 2018, с. 23) підвищує якість оцінювання та дозволяє максимально врахувати як результати підготовки студентів, їх успіхи в опануванні дисципліни, так й оцінити рівень оволодіння практичними навичками, в тому числі — комунікативною, що набуває особливої ваги у випадку підготовки фахівців галузі охорони здоров'я.

З метою підвищення рівня компетентності професорсько-викладацького складу Університету було проведено низку 8-годинних психолого-педагогічних тренінгів щодо особливостей підготовки успішних та ефективних лекцій, створення якісних тестових завдань множинного вибору. Під час тренінгів вивчались особливості сучасного покоління студентів-«міленіалів» (Катс, 2011, с. 121), палітра дидактичних прийомів та засобів, які б зробили процес навчання таких студентів ефективнішим (Скробач та ін., 2018, с. 52). Отже, запроваджені зміни в системі організації навчання студентів супроводжувались заходами зі ство-

рення умов для підвищення кваліфікаційного рівня викладачів згідно вимог п. 1 «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти (2005).

Основні тенденції змін якісних показників навчання студентів. Поступовий перехід на сесійну форму навчання здійснювався за умов рекордного за історію Університету контингенту здобувачів освіти, серед яких в останні роки переважають студенти контрактної форми навчання (як вітчизняні, так й іноземні), доля яких зростає з 64,9 % у 2017 році до 65,8 % у 2018 (станом на 1 січня). При цьому спостерігається збільшення квоти іноземних студентів серед тих, хто навчається за кошти фізичних та юридичних осіб, з 20,2 % до 25,9 % у 2017 та 2018 роках відповідно. Тож мова йде про можливість відстежування змін в якісних показниках навчання на понад тринадцятитисячному контингенті студентів Університету.

Важливим результатом, на нашу думку, стало збільшення відсотку студентів, які успішно склали сесії за результатами навчального року з першого разу (тобто — абсолютна успішність) на 3 % у 2017/2018 н. р. порівняно з минулорічним показником (табл. 1). І хоча приріст цього показника спостерігається в-основному за рахунок студентів, які навчались за кошти державного бюджету (приріст склав 4,6 %), проте позитивна динаміка показника абсолютної успішності для студентів контрактної форми навчання також є значною (+1,7 %).

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ АБСОЛЮТНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ (%)
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СЕСІЙ 2016/2017 ТА 2017/2018 н. р.

Категорія студентів	Зимова сесія		Літня сесія		Навчальний рік	
	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018
Бюджет	93,4	97,1↑	89,8	95,3↑	91,6	96,2↑
Контракт	80,6	84,4↑	77,7	77,2	79,1	80,8↑
ВСЬОГО	85,7	89,7↑	82,8	84,9↑	84,3	87,3↑

І хоча спостерігається ріст показників абсолютної успішності як всього контингенту, так і студентів 1 курсу Університету у 2017/2018 н. р. порівняно з попереднім навчальним роком, проте темпи зростання для 1 курсу значно менші (+2,0 %) за темпи зростання для загалу студентів 1–6 курсів (+3,0 %) (рис. 1). Тобто, з точ-

ки зору збільшення диференціювання категорій студентів, впровадження сесійної форми навчання виявилось більш ефективним.

Підтвердження цього бачимо в показниках якості успішності (відсотку студентів, які склали сесію на «добре» та «відмінно»), які наведено в табл. 2.

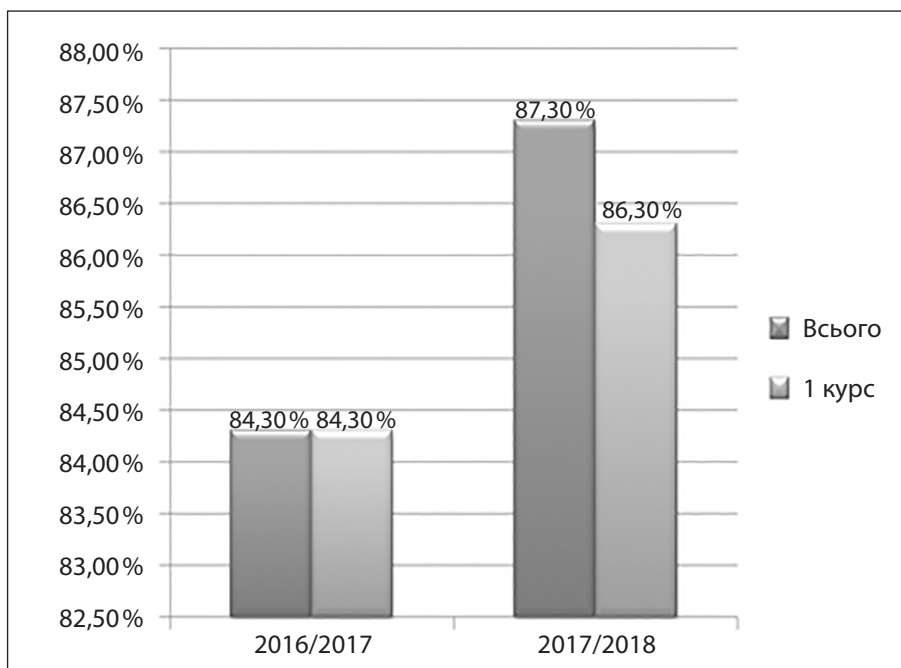

Рис. 1. Показники абсолютної успішності вітчизняних студентів

Таблиця 2

ЯКІСТЬ УСПІШНОСТІ
СТУДЕНТІВ 1–6 КУРСІВ НМУ імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Категорія студентів	Зимова сесія		Літня сесія		Навчальний рік	
	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018
Бюджет	69,2	69,1	63,9	66,0↑	66,6	67,6↑
Контракт	43,8	47,0↑	38,5	43,1↑	41,2	45,1↑
ВСЬОГО	52,7	53,6↑	47,7	49,0↑	50,2	51,3↑

Порівняно з 2016/2017 н. р., у 2017/2018 н. р. відсоток студентів, які склали сесії на «добре» та «відмінно» зріс на 1,1 %, але переважно — за рахунок студентів контрактної форми навчання (ріст показника становить +3,9 %), а не студентів-бюджетників (ріст показника +1,0 %). При цьому значення якості успішності, як і абсолютної успішності, є вищими для зимової сесії, що історично склалось та пов'язано з особливостями навчальних планів.

Складності у подоланні першокурсниками періоду адаптації до навчання в Університеті традиційно відображались у значно гірших показниках їх якості успішності порівняно з загальним контингентом студентів.

Різниця між значенням якості успішності для всього контингенту студентів НМУ (50,2 %) та для студентів-першокурсників

(42,3 %) складала у 2016/2017 н. р. майже 8 % (рис. 2). Проте запровадження сесійної форми організації навчання позначилось на зменшенні різниці до 5,6 % у 2017/2018 н. р. при загальному тренді зростання показника до 51,3 % для загального контингенту та до 45,7 % для першого курсу.

Дещо збільшився середній бал успішності студентів контрактної форми навчання за результатами як зимової, так і літньої сесій 2017/2018 н. р. порівняно з попереднім роком (табл. 3), що є позитивною тенденцією, яка потребує подальшого вивчення та закріплення, і може служити підґрунтям поступового вирівнювання показників якості навчання студентів бюджетної та контрактної форм (як це спостерігається для якості успішності (див. табл. 2).

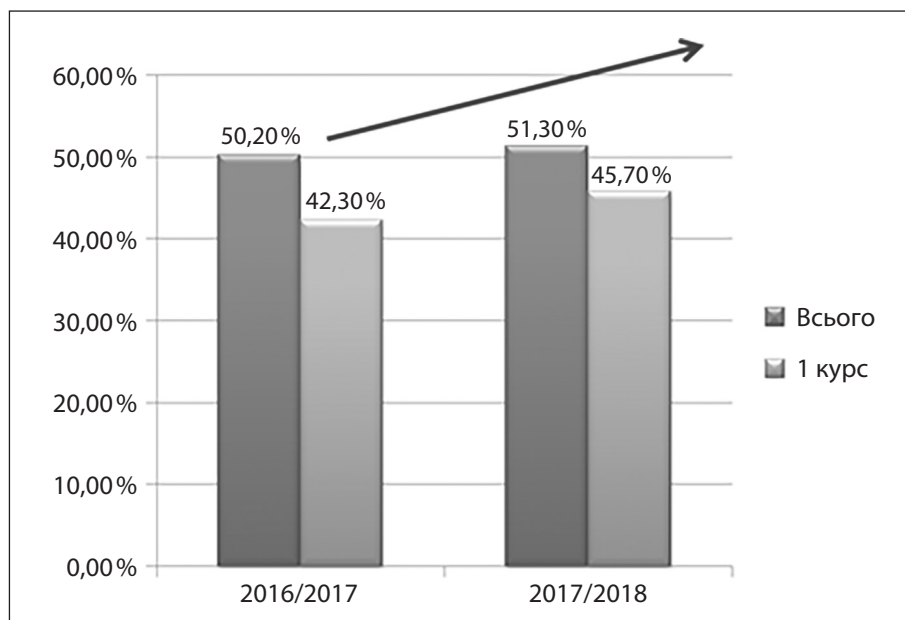

Рис. 2. Якість успішності студентів НМУ імені О.О. Богомольця

Таблиця 3

СЕРЕДНІЙ БАЛ УСПІШНОСТІ
СТУДЕНТІВ 1–6 КУРСІВ НМУ імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Категорія студентів	Зимова сесія		Літня сесія		Навчальний рік	
	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018	2016/2017	2017/2018
Бюджет	3,9	3,9	3,8	3,8	3,85	3,85
Контракт	3,4	3,5↑	3,4	3,5↑	3,4	3,5↑
ВСЬОГО	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6

Зменшення кількості академічних боргів як показник більш якісного навчання. Якщо говорити про академічну заборгованість в контексті факторів, що спричиняють значне зниження якості підготовки фахівців, то найбільш значущими є такі аспекти: відсоток студентів, які на момент завершення навчального року мають академічну заборгованість у вигляді не складених дисциплін; кількість академічних годин пропущених навчальних занять за навчальний рік.

Перший аспект пов'язаний не лише з пропусками навчальних занять, але й з незадовільними оцінками (поточними та підсумковими), що сукупно створює ризики до незадовільного результату семестру та навчального року і вказує на невтішний прогноз щодо відрахування таких студентів, а, отже, й втрати контингенту. Другий є індикатором ставлення студентів

до необхідності дотримання регламенту й порядку, та демонструє ступінь перевантаження викладачів кафедр, які в позаурочний час та, як правило, в кінці семестрів, вимушені створювати студентам максимально сприятливі умови для відпрацювання.

В цілому по Університету відсоток студентів-боржників (станом на останній день семестру) майже вдвічі зменшився за останні три навчальні роки (від 11,3 % у червні 2016 року до 6,2 % у червні 2018 року), а стійка тенденція до зниження цього показника спостерігається для всіх факультетів. Для категорії студентів 1-го курсу з 7,6 % до 0,2 % зменшилась частка академічних боржників у 2017/2018 н. р. порівняно з 2016/2018, на що безпосередньо вплинула зміна форми організації навчального процесу (рис. 3).

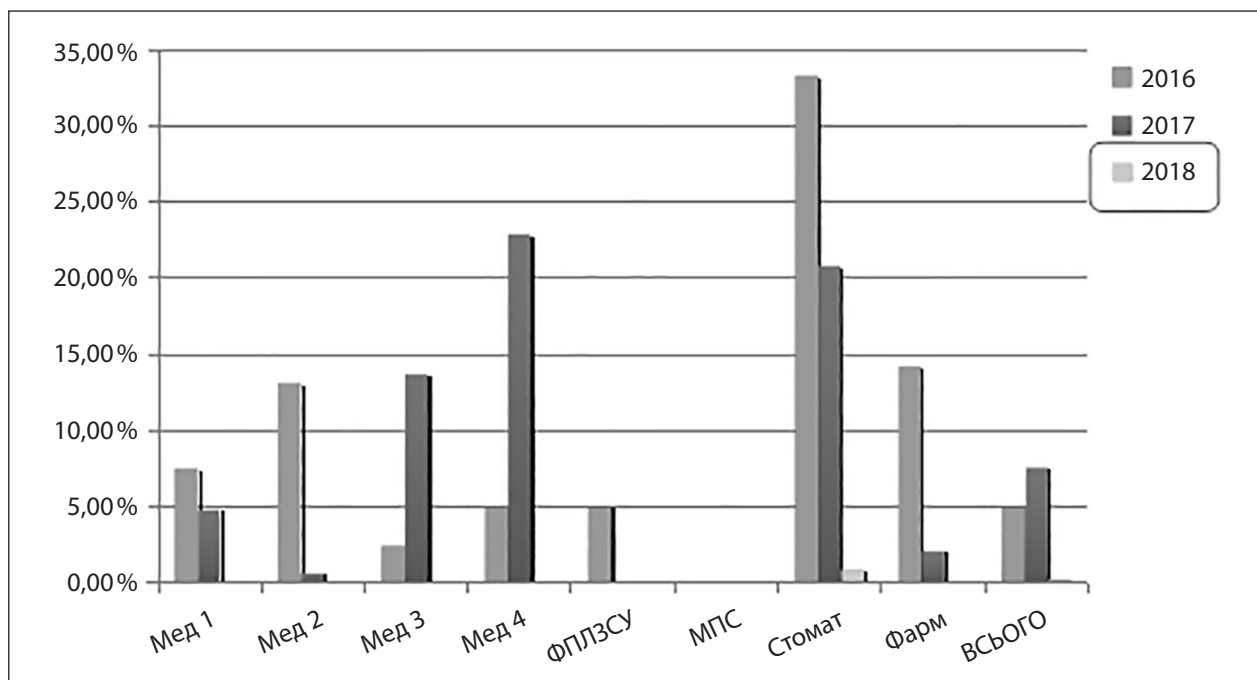

Рис. 3. Відсоток академічних боржників серед студентів-першокурсників за 2015/2016 — 2017/2018 н. р.

Позитивний результат зміни форми організації навчального процесу яскраво демонструють показники кількості пропущених навчальних занять на одного студента першого курсу: за 2017/2018 навчальний рік досягнуто зменшення на 60 % порівняно з минулорічним показником, і вдвічі менше за кількість пропусків середньостатистичного студента НМУ (табл. 4).

Таким чином, застосування основних стандартів і вимог Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти, принципів TQM, зокрема — системного підходу до змін форми організації освітнього процесу, прийняття рішень на основі фактів із залученням методів математичної статистики, процесного підходу

з орієнтацією на кінцевий результат, дозволило поліпшити кількісні показники якості навчання студентів НМУ. Обговорення кожного з етапів цього вдосконалення, оприлюднення досягнутих результатів дозволили залучити весь персонал Університету до більш плідної роботи з підвищення рівня підготовки фахівців галузі «Охорона здоров'я» відповідно до запитів сьогодення та очікувань суспільства, що узгоджується з основними тезами Паризького комюніке (25.05.2018) щодо зобов'язання забезпечувати якість на теренах Європейського простору вищої освіти. Окрім того, значною мірою для підвищення якісного рівня вищої медичної освіти є важливим «застосування ін-

Таблиця 4

КІЛЬКІСТЬ ПРОПУЩЕНИХ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН
ЗА НАВЧАЛЬНИЙ РІК НА ОДНОГО СТУДЕНТА 1-го КУРСУ
ПОРІВНЯНО З ПОКАЗНИКОМ ДЛЯ ВСЬОГО КОНТИНГЕНТУ

Категорія студентів	2015/2016		2016/2017		2017/2018	
	Весь контингент	1-й курс	Весь контингент	1-й курс	Весь контингент	1-й курс
Вітчизняні	6,9	4,2	5,3	2,5	4,0	1,6
Іноземні	16,3	18,9	10,7	12,0	4,8	3,2
ВСЬОГО	10,7	10,3	7,1	6,0	4,4	2,4

новаційних педагогічних технологій, розробка нового змісту, методів та засобів навчання, перегляд змісту освіти з посиленням її прикладної спрямованості» наряду з багатьма іншими важливими аспектами педагогічної діяльності (Скробач, 2018, с. 51). Проте, попри досить невисоку гнучкість способу організації навчання у закладах вищої освіти, можливою є така його регуляція, яка дозволяє досягати стабільного удосконалення освітнього процесу, що відстежується за такими показниками як результати навчання та кількість академічних боргів. А це, в свою чергу, перетворює спосіб організації освітнього процесу на потужний інструмент у підвищенні якості освіти, приведенні її до світових стандартів та збільшення рівня мотивації науково-педагогічних працівників як ключових фігур у здійсненні підготовки майбутніх фахівців. І хоча висновки за результатами лише одного навчального року після впровадження змін є попередніми, вони стануть у пригоді для фахівців галузі вищої медичної освіти як один із прикладів застосування внутрішньо вузівської системи управління якістю.

Висновки. Впровадження сесійної форми організації навчального процесу за ЄКТС за розробленим в НМУ імені О.О. Богомольця механізмом суттєво покращило показники абсолютної успішності, якості успішності всього контингенту студентів першого курсу та середній бал першокурсників контрактної форми навчання, а також дозволило зменшити відсоток студентів — академічних боржників і загальну кількість пропущених ними навчальних годин. Запровадження екзаменаційних сесій, урізноманітнення форм контролю якості засвоєння знань, вмінь та навичок з дисциплін у поєднанні з введенням обов'язкового проміжного (семестрового) контролю з кожної з дисциплін навчального плану стали ефективним інструментом підвищення якості надання освітніх послуг, що потребує наступного поглиблення. Перспективи подальших досліджень вбачаються в аналізі впливу інших чинників на якість освітнього процесу, зокрема — впровадження інноваційних підходів до формування фахових компетентностей студентів медичних закладів вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я».

ДЖЕРЕЛА

1. Катс Дж. Поколения и стили обучения. Новочеркасск: НОК, 2011. 121 с.
2. Батечко Н. Управління якістю в сфері вищої освіти: методологічний аспект. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 156–162.
3. Беленічев І., Бухтіярова Н., Горбачова С., Самура І. Форми контролю в медичному ВНЗ України: старий — новий усний іспит. *Медична освіта*. 2018. № 4. С. 22–25.
4. Кліщ Г. Форми організації навчання у медичних університетах Австрії. *Медична освіта*. 2014. № 4. С. 56–59.
5. Москаленко В., Яворовський О., Остапюк Л., Стеченко О. Шестирічний досвід підготовки лікарів за кредитно-модульною системою: досягнення, проблеми, завдання. *Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця*. 2011. № 2 (33). С. 9–15.
6. Сафонов Ю., Дараган Т., Власюк О., Тимошенко Н. Основні критерії оцінювання якості освіти. *Вища освіта*. 2018. № 4. С. 49–57.
7. Скробач Н. В., Шаповал О. А., Петрина В. О., Вишиванюк В. Ю. Шляхи підвищення якісного рівня вищої освіти. *Медична освіта*. 2018. № 1. С. 50–53.
8. Соколова І. Освітня політика Європейської Асоціації університетів: стратегії забезпечення якості. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 143–149.
9. Степанець І. Науково-методична робота у педагогічних ВНЗ на засадах компетентнісного підходу. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2014. Вип. XXXVII. С. 329–336.
10. Стеченко О. Обґрунтування моделі внутрішньовузівської системи забезпечення якості вищої освіти в НМУ імені О.О. Богомольця. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2015. Додаток 1 до вип. 36. Т. II (62). С. 259–269.
11. Augustin M. How to Learn Effectively in Medical School: Test Yourself, Learn Actively, and Repeat in Intervals. *Yale Journal of Biology and Medicine*. 2014. №87. P. 207–212.
12. Zavlin D., Jubbal K., Noé J., Gansbacher B. A comparison of medical education in Germany and the United States: from applying to medical school to the beginnings of residency. *GMS German Medical Science*. 2017. Vol. 15. P. 1–12.

REFERENCES

1. Kats, J. (2011) Pokoleniya i stili obucheniya [Generations and learning styles]. Novocherkassk, RF : NOK (rus).
2. Augustin, M. (2014). How to Learn Effectively in Medical School: Test Yourself, Learn Actively, and Repeat in Intervals. *Yale Journal of Biology and Medicine*, 87, 207–212 (eng).
3. Batechko, N. (2017). Upravlinnja yakistiu v sferi vyschoi osvity: metodologichniy aspekt [Quality management in higher education sphere: methodological aspect]. *Osviatologia*, 6, 156–162 (ukr).
4. Belenichev, I., Bukhtiyarova, N., Gorbachova, S., & Samura, I. (2018). Formy kontroly v medychnomu VNZ Ukrainy: staryj — novyj usnyj ispyt [Forms of control in higher educational institution of Ukraine: old — new oral examination]. *Medical education*, 4, 22–25 (ukr).
5. Klishch, H. (2014). Formy organizacii navchannja u medychnyh universytetah Avstriji [Forms of organization of training in medical universities in Austria]. *Medical education*, 4, 56–59 (ukr).
6. Moskalenko, V., Yavorovskiy, O., Ostapiuk, L., & Stechenko, O. (2011). Shestyrichnyi dosvid pidgotovky likariv za kredytno-modulnoju systemoju: dosjagnennja, problemy, zavdannja [Six year experience of physicians' training in credit-module system: achievements, problems, tasks]. *Scientific bulletin of National O.O. Bogomolets Medical University*, 2 (33), 9–15 (ukr).
7. Safonov, Yu., Daragan, T., Vlasyuk, O., & Tymoshenko, N. (2018). Osnovni kryteriji ocinjuvannia yakosti osvity [Main Criteria for Assessing the Quality of Education]. *Higher Education*, 4, 49–57 (ukr).
8. Scrobach, N. V., Shapoval, O. A., Petryna, V. O., & Vyshyvanyuk, V. Y. (2018). Shljahy pidvyschennja jakisnogo rivnja vyschoji osvity [The ways of improving the quality of higher education]. *Medical education*, 1, 50–53 (ukr).
9. Sokolova, I. (2017). Osvitnja polityka Evropejskoji Asociacii universytetiv: strategiji zabezpechennja yakosti [The EUA educationa policy: quality assurance strategies]. *Osviatologia*, 6, 143–149 (ukr).
10. Stechenko, O. (2015). Obgruntuvannja modeli vnutrishnjovusivskoji systemy zabezpechennja yakosti vyschoji osvity v NMU imeni O.O. Bogomoltsja [Justification of internally university quality assurance model in Bogomolets National Medical University]. *Higher education of Ukraine in the context of integration to European educational space*, ap. 1, 36, v. II (62), 259–269 (ukr).
11. Stepanets, I. (2014). Naukovo-metodychna robota u pedagogichnyh VNZ na zasadah kompetentnysnogo pidhodu [The essence of method and scientific and methodological work in a higher educational establishment as the process is examined in the article]. *Naukovi zapysky kafedry pedagogiky*, XXXVII, 329–336 (ukr).
12. Zavlin, D., Jubbal, K., Noé, J., & Gansbacher, B. (2017). A comparison of medical education in Germany and the United States: from applying to medical school to the beginnings of residency. *GMS German Medical Science*, 15, 1–12 (eng).

Стеченко Е.В.

ПЕРЕХОД ОТ МОДУЛЬНОЙ К СЕССИОННОЙ ФОРМЕ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА: ПЕРВЫЙ ОПЫТ НМУ имени А.А. БОГОМОЛЬЦА

В статье описан первый опыт перехода Национального медицинского университета имени А.А. Богомольца от модульной к сессионной форме организации образовательного процесса по Европейской кредитно-трансферной системе (ЕКТС). Предоставлены убедительные свидетельства положительного влияния организационных изменений на качественные показатели обучения, в частности качество успеваемости, абсолютную успеваемость и количество академических долгов.

На примере статистических данных по результатам 2017/2018 учебного года показано, что внедрение сессионной формы организации обучения по разработанным в Университете механизмам существенно улучшило показатели абсолютной успеваемости, качества успеваемости всего контингента студентов первого курса и средний балл первокурсников контрактной формы обучения.

Ключевые слова: экзаменационные сессии, организация образовательного процесса, управление качеством образования, качество обучения.

O. Stechenko

**TRANSITION FROM MODULAR TO SESSION FORM
OF ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS:
THE FIRST EXPERIENCE OF BOGOMOLETS NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY**

O. Stechenko, Candidate of Chemical Sciences, Associate Professor of the Department of Bioorganic and Biological Chemistry, Bogomolets National Medical University, 13 T. Shevchenko Blvd., 01601, Kyiv, Ukraine, stechenkoov88@gmail.com

The article deals with the first experience of Bogomolets National Medical University's transition from modular to session form of organization of educational process for ECTS. Organisation of educational process is one of the most powerful tool to use and fine-tuning which directly displays the integrative results of activities of the institution of higher education. Thus, it was a question of the need to create a culture of quality in educational environment of the university using changes to the learning method as a key lever. There were made changes to the educational-methodical complexes of disciplines according to the peculiarities of organization of training students of the first year. After that an internal audit of the materials developed by the Departments was carried out. The main directions of the transformation of the curricula concerned the following aspects: introduction of winter and summer exam sessions; reasonable and well-balanced choice of final control form for each discipline taking into account the competent approach; introduction of intermediate (semester) control in disciplines, the study of which lasts more than one semester, in form of a transfer credit (attestation). At the level of university management the foundation for the development of successive changes in the responsibility of the departments for the production of better teaching materials and for improving the quality of education for applicants, and in the responsibility of students for learning outcomes was laid.

The article gives convincing evidence of the positive impact of organizational changes on qualitative indicators of training: quality of success, absolute success of the entire contingent of first-year students and average grade of first-year students (contract form of training). It is shown that the transformation of the organization of training allowed to reduce the percentage of students with academic debts and the number of hours they have missed, for Ukrainian and foreign students. The transformation of the organization of education into Bogomolets National Medical University became an effective tool for improving the quality of educational services in accordance with the current social request.

Key words: exams sessions; organization of educational process; quality assurance in higher education; quality of training.

*Стаття надійшла до редакції 05.12.2019 р.
Прийнято до друку 10.12.2019 р.*